

CO VŠECHNO S SEBOU PŘINÁŠÍ A SKRÝVÁ POHÁDKA

PhDr. Tamara Bučková, Ph.D.

LPDM I – učitelství pro 1. stupeň,
cvičení

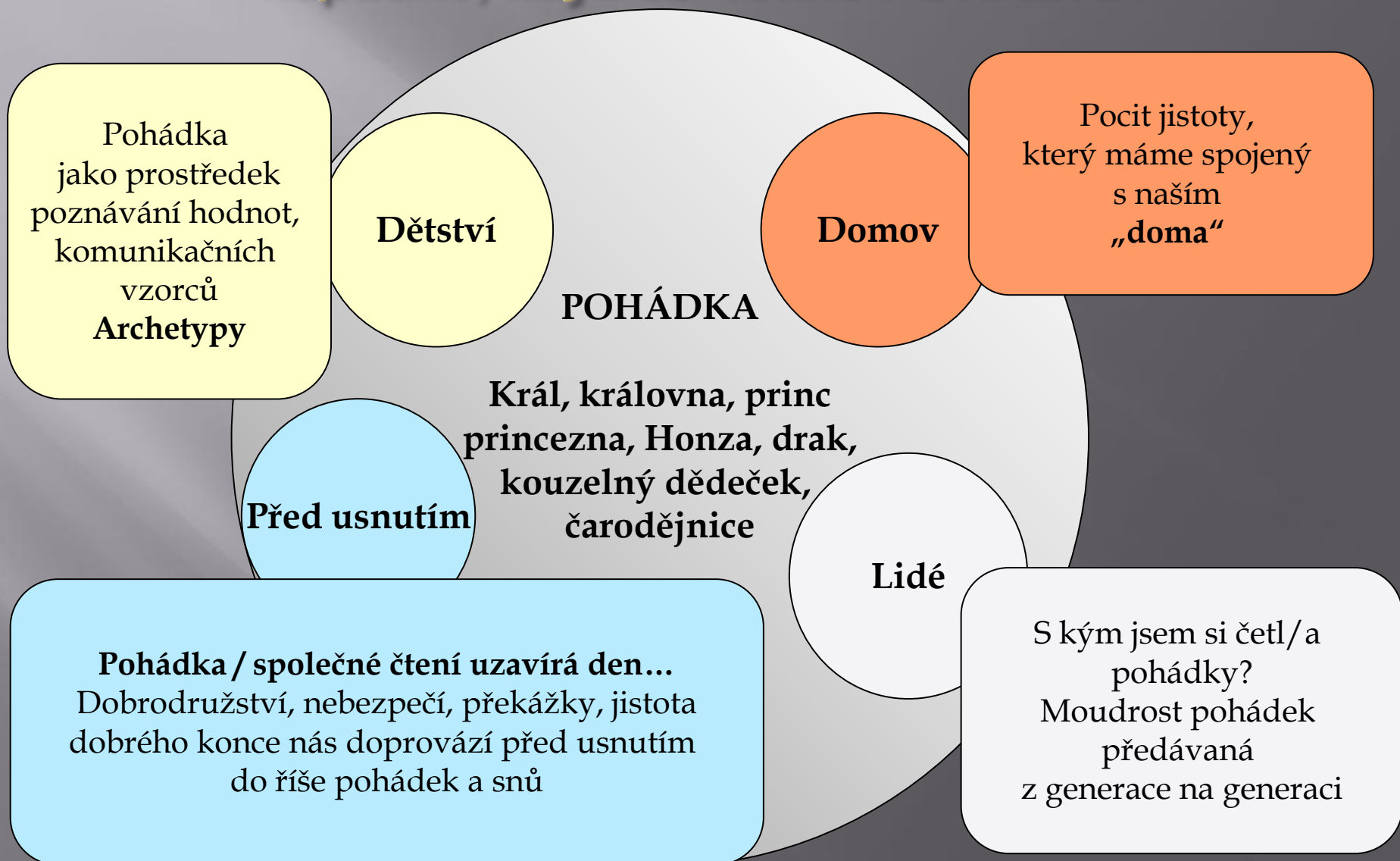

POHÁDKA

Literární žánr, který spojuje lidi napříč kulturami i generacemi, který nás provází po celý život...

Asociace, konotace aneb Co vás napadne, když se řekne POHÁDKA

märchenpohádkarozprávkazgobaba
jkamärchenpohádkarozprávkazgob
abajkamärchenpohádkarozprávkaz
gobabajkamärchenpohádkarozpráv
kazgobabajkamärchenmärchenpoh
ádkarozprávkazgobabajkamärchen
pohádkarozprávkazgobabajkamärc
henpohádkarozprávkazgobabajkam
ärchenpohádkarozprávkazgobabaj

O vzniku a původu pohádek

- ▣ Komu jsou adresovány pohádky? A bylo tomu tak vždycky?
- ▣ Teorie o vzniku pohádek
 - **KTERÉ TO JSOU? NA TOMTO MÍSTĚ VYJDĚTE Z ESEJÍCH KARLA ČAPKA (MARSYAS ČILI O LITERATUŘE).**

Klasifikace pohádek? Určující znaky pohádek?

- ▣ Podle hlavních motivů nebo hrdinů rozlišujeme...
- ▣ Kromě hrdinů jsou pro tradiční pohádky charakteristické tyto prvky kompozice a jazykové figury:
 - chronologická stavba příběhu s převažujícím lineárním rozvíjením tématu;
 - opakování působící jako stabilizační prvek potvrzující charaktery (archetypy) a vnášející do příběhu určité napětí;
 - symbolika čísel;
 - textové formule (floskule)

- **UVEĎTE PŘÍKLADY JEDNOTLIVÝCH TYPŮ POHÁDEK (ALESPOŇ TŘÍ) A PŘÍKLADY VYJMENOVANÝCH ZNAKŮ NA PŘÍKLADU JEDNOTLIVÝCH POHÁDEK.**

Kdo je kdo?

Příklady „klasických“/tradičních pohádek?

Tatáž pohádková látka, různá zpracování

Další klasifikace pohádek: lidové pohádky a/vs. autorské pohádky. Fenomén „literární pohádky“?

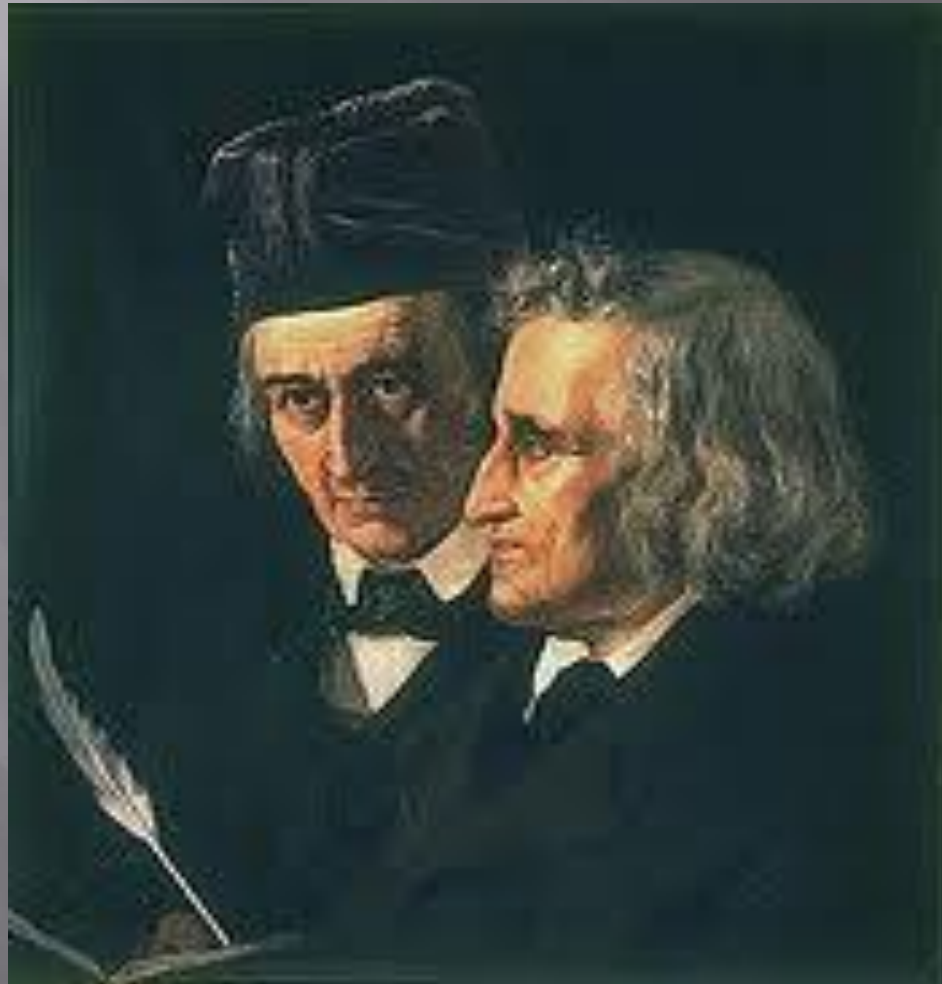
- ▣ Pohádky jako součást lidové slovesnosti...
- ▣ Sběrání pohádek jako první krok pohádek do oblasti písemnictví (Pozor! Řeč je o evropských pohádkách!)
- ▣ Literární zpracování pohádky – etablování tohoto literárního žánru v literatuře pro děti... (Jejich obsahová modifikace a stylistické úpravy)
- ▣ Autorská pohádka 19. století...
- ▣ Autorská pohádka 20. století...

▪ **ROZVEĎTE JEDNOTLIVÉ BODY.**

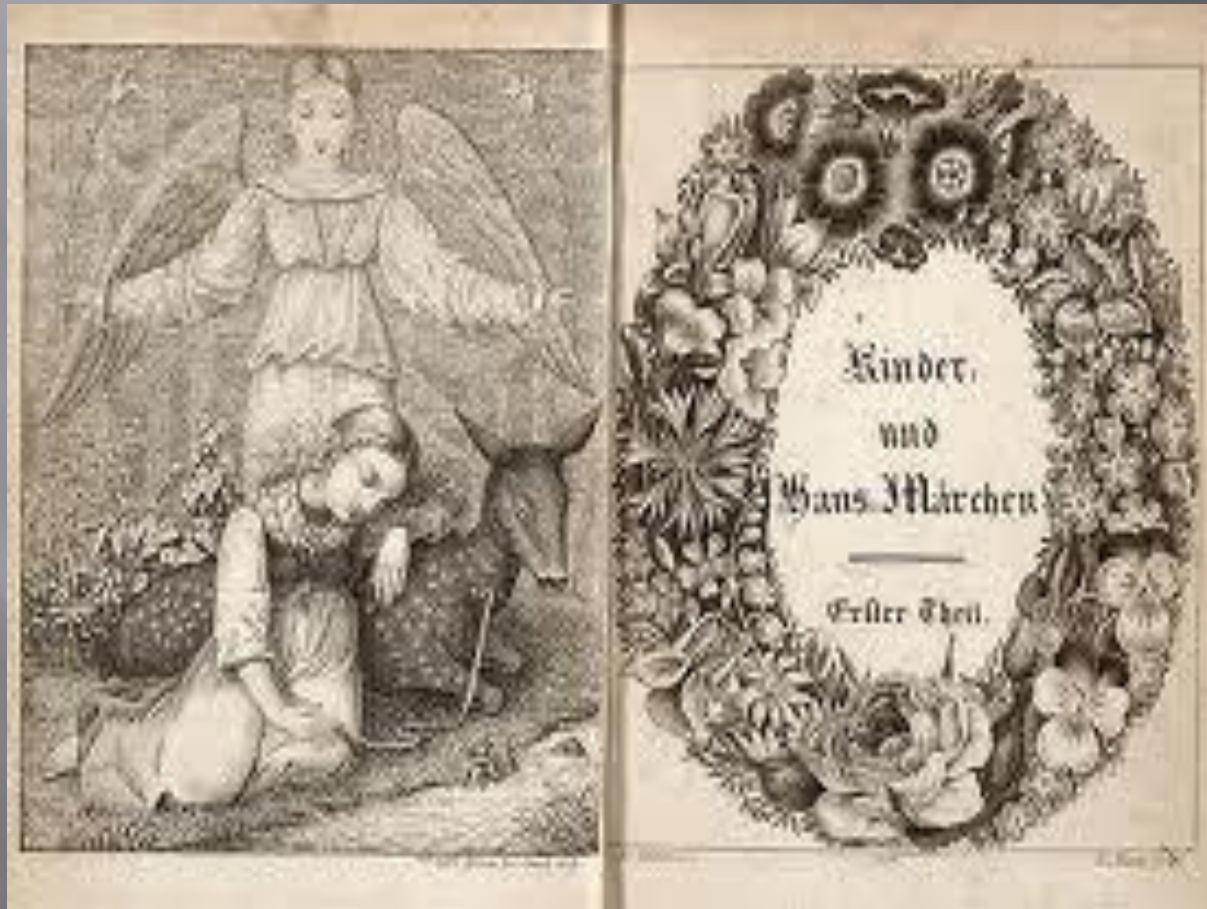
1. **UVEĎTE JEDNOHO SBĚRATELE POHÁDEK Z OBLASTI SVĚTOVÉ A ČESKÉ LITERATURY.**
2. **PROČ LZE SPOJIT NAPŘ. KARLA JAROMÍRA ERBERA A BOŽENU NĚMCOVOU S TERMÍNEM LITERÁRNÍ POHÁDKA?**
3. **AUTORSKÁ POHÁDKA 19. STOLETÍ NĚMECKÉHO ROMANTISMU MÁ PODOBNÉ RYSY NAPŘ. S BÁCHORKOU „STRAKONICKÝ DUDÁK“. CO JE ZDE POHÁDKOVÉ A KTERÉ NAPŘ. NOVELISTICKÉ PRVKY ZDE JSOU ZASTOUPENY?**
4. **AUTORSKÁ POHÁDKA 20. STOLETÍ MÁ TAKÉ MNOHO PODOB. ZŮSTAŇTE U BRATŘÍ ČAPKŮ. ČETBA JEJICH POHÁDEK BYLA ZADÁNA FORMOU ČTENÁŘSKÝCH ZÁPISKŮ JIŽ NA PRVNÍM SETKÁNÍ. POKUŠTE SE POPSAT NA JEJICH PŘÍKLADU ZNAKY „MODERNÍCH“ („CIVILIZAČNÍCH“) POHÁDEK.**

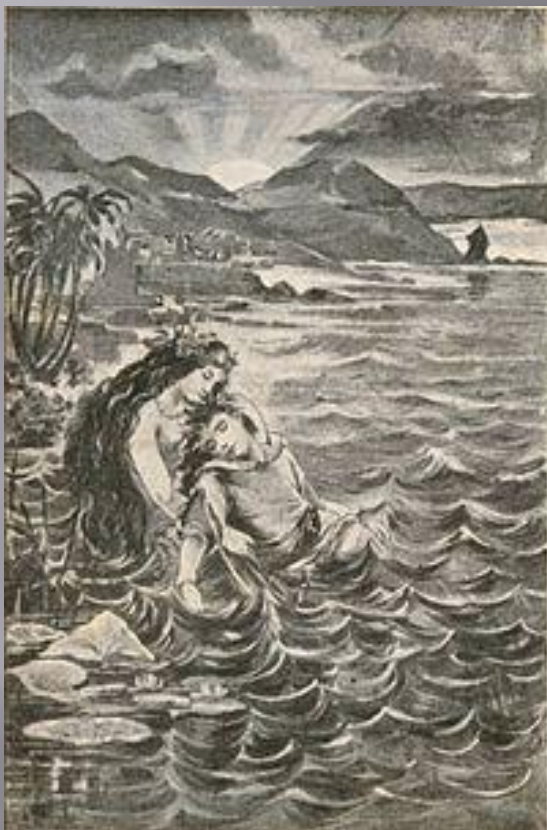
- ▣ **POZNÁMKA: POHÁDKY HANSE CHRISTIANA ANDERSENA BÝVAJÍ NĚKDY VYKLÁDÁNY JAKO MEZISTUPEŇ MEZI LIDOVOU A LITERÁRNÍ POHÁDKOU NA JEDNÉ A AUTORSKOU POHÁDKOU NA DRUHÉ STRANĚ. DŮVODEM K TOMŮTO PŘEMOSTUJÍCÍMU CHÁPÁNÍ ANDERSENOVÝCH POHÁDEK JE SKUTEČNOST, ŽE NĚKTERÉ Z NICH „ZLIDOVĚLY“, JAKO NAPŘ. „PRINCEZNA NA HRÁŠKU“. – TOUTO PROBLEMATIKOU SE ZABÝVÁ NAPŘ. HELENA BŘEZINOVÁ (2019).**

Jakob a Vilém Grimm

Dětské a domácí pohádky / Kinder- und Hausmärchen (1. vydání 1812 – 1815, 3. vydání 1825, ilustrace Ludwig Grimm)

Malá mořská víla

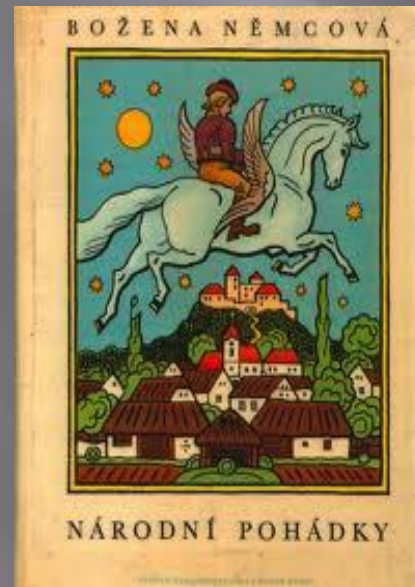
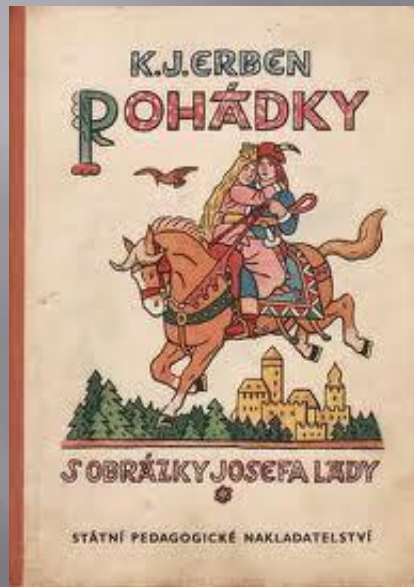
Kresba neznámého autora z roku 1899

<https://cs.wikipedia.org/wiki/> ; 16. 3. 2020; 9:26

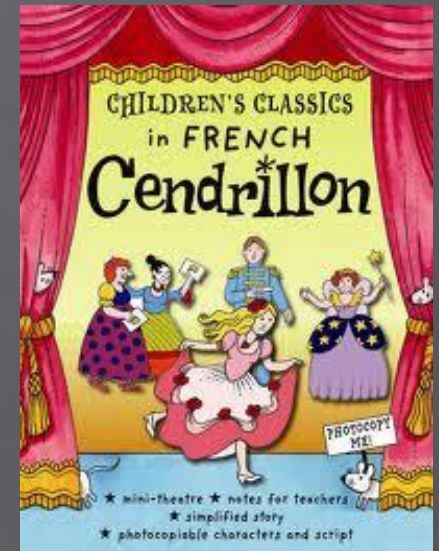
Hans Christian Andersen na
fotografii Thory Hallagerové z
roku 1869

https://cs.wikipedia.org/wiki/Hans_Christian_Andersen; 16. 3.
2020; 9:1ě

Z JINÉHO SOUDKU:

Lze zařadit konkrétní pohádku k jedné literatuře/kultuře? Aneb Čí je která pohádka?

Vaše úkoly

- ▣ **Vyberte si 2 různé verze Popelky (např. od Charlese Perraulta a bratří Grimmů, bratří Grimmů a Boženy Němcové).**
- ▣ Pohádku analyzujte za pomoci poznatků ze sekundárních zdrojů. Využijte zaslané studie (Heleny Šmahelové a Jaroslava Provazníka), rozhodněte se pro Čapkovy eseje o pohádce nebo Proppovu *Morfologii pohádky*.
- ▣ **K oběma pohádkám se vyjádřete také jako čtenáři (podle zaslaných instrukcí o čtenářských záznamech).**
- ▣ Rozsah není zadán. Nezapomeňte, že na Vaše podklady navážete v příštím semestru, v němž je kurz zakončen zkouškou.

Popelka, Popelka, Popelka

- ▣ Cendrillon – opera Nicolase Isoudra z roku 1810
- ▣ **La Cenerentola** – opera Giochina Rossiniho z roku 1817
- ▣ Popelka – opera Josefa Richarda Rozkošného z roku 1885
- ▣ **Cinderella – němý film z roku 1910**
- ▣ Popelka – balet na hudbu Sergeje Prokofjeva z roku 1945
- ▣ **Cendrillon** – opera Julese Masseneta z roku 1899
- ▣ Cinderella – americký animovaný filmový muzikál studia Walta Disneye z roku 1950
- ▣ **Popelka – český černobílý televizní film z roku 1969**
- ▣ **Tři oříšky pro Popelku** – česko-německý film z roku 1973

Úkoly z televizní a filmové verze *Popelky* jsou nepovinné, avšak budou Vám přičteny k dobru v případě, že do konce semestru bude obtížné načíst tituly z doporučeného seznamu a to pro momentální nedostupnost v knihovnách i knihkupectvích. Počet titulů se vypracováním úkolů snižuje na osm. Navíc jsou média důležitá a v dnešní době prakticky neopominutelná.

Popelka – televizní muzikálový film (1969) Eva Hrušková, Jiří Štědroň, režie Vlasta Janečková

Nepovinná úloha: Dokázali byste dohledat, kdo je autorem hudby známých písniček z této pohádky: „Jedno zrnko popela, jedno zrnko hrášku....“, „Jen kolovrátku zpívej.....“ a zda je známý i z jiné televizní a filmové tvorby pro děti?

Tři oříšky pro Popelku

Kinofilm, spolupráce FSB a DEFA (1972)

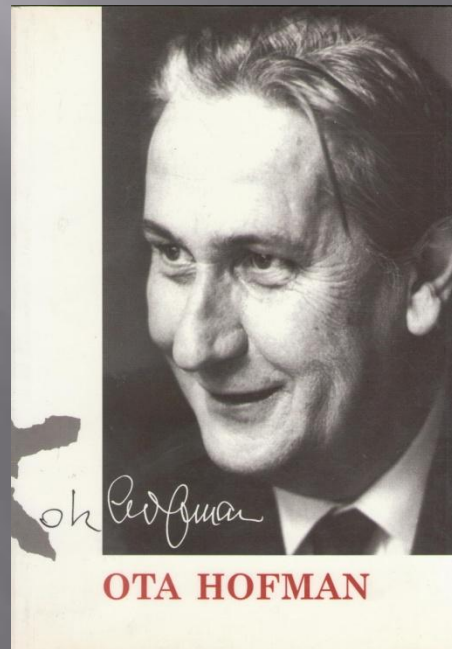
Záhady, které budou bavit Vás a některé další zajímavosti, které mohou zaujmout i Vaše školou povinné i vlastní děti!

- ▣ Scénář: Jitka Zelenková? Ne. **KDO TEDY?**

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10532682714-zivot-a-dilo-frantiska-pavlicka/21354215629/>

Spolupráci s Německem umožnil,
na skutečnosti, že scénář mohl napsat
František Pavlíček, se podílel

<https://www.youtube.com/watch?v=iyViKrKGZz0>

Tři oříšky pro Popelku

Kinofilm, spolupráce FSB a DEFA (1972)

- ▣ Režisér? Jiří Menzel? Ne! **A kdo tedy?**

Tři oříšky pro Popelku

Kinofilm, spolupráce FSB a DEFA (1972)

Hledá se Popelka!

NEPOVINNÝ ÚKOL: REŽISÉR ????? ZAMÝŠLEL DO HLAVNÍ ROLE PŮVODNĚ
OBSADIT ?????????????????, ZA SVOBODNA ?????????????????, KTERÁ ROLI Z
DŮVODU TĚHOTENSTVÍ MUSELA ODMÍTNOUT.

Tři oříšky pro Popelku

Kinofilm, spolupráce FSB a DEFA (1972)

Hledá se Princ! Nebo jeho hlas?
OPĚT NEPOVINNÝ ÚKOL: VYŘEŠTE I TUTO ZÁHADU!

Tři oříšky pro Popelku

Kinofilm, spolupráce FSB a DEFA (1972)

Vánoční pohádka...

**A OPĚT NEPOVINNÝ ÚKOL: BYLA TAK PLÁNOVÁNA OD
POČÁTKU? JAKÉ BYLY OKOLNOSTI PRODUKCE A CO
SE DNES NACHÁZÍ V ZÁMKU MORITZBURG
NEDALEKO DRÁŽĎAN?**

Tři oříšky pro Popelku

Kinofilm, spolupráce FSB a DEFA (1972)

Světově úspěšný film, avšak jako každý – s drobnými chybami. Postřehli jste je někdy?

Nepovinný úkol

Mezi známé chyby patří například záměna Popelčina Juráška za princova bělouše, různé barvy lišky zastřelené na lovu nebo např. nepopiratelný jev 20 a 21. století v pozadí této fotografie. Který?

Tři oříšky pro Popelku

Kinofilm, spolupráce FSB a DEFA (1972)

https://www.youtube.com/watch?v=_a6toKiQ7C8

**DALŠÍ NEPOVINNÝ ÚKOL:
ZÁVĚREČNÁ PÍSEŇ - S TEXTEM NEBO BEZ TEXTU? DOKÁŽETE
ZJISTIT NĚCO VÍC?**

Tři oříšky pro Popelku

Kinofilm, spolupráce FSB a DEFA (1972)

Udržitelnost civilizace...

Udržitelnost pohádky?

A smí se to? Respektive do jaké míry je etické
„hrát si“ nebo si spíš zahrávat s
pohádkou?

Takhle si hrát s pohádkou?!?

**PŘEČTĚTE SI ČLÁNEK EVY MACHKOVÉ „CO
VŠECHNO VYDRŽÍ POHÁDKA?“
JAKÝ JE VÁŠ NÁZOR?**

Výstupy distanční práce s pohádkami

- ▣ *Vypracované otázky mi zašlete na adresu tamara.bucková@pedf.cuni.cz do konce března. V odpovědích uveďte číslo snímku a znění otázky. Vaši práce opatřete záhlavím s uvedením názvu kurzu, Vašeho jména a kontaktu.*

*Krásné pohádkové jaro Vám přeje
a na Vaše práce se těší*

Tamara Bučková